

Viranomaisten suorittama turvapaikanhakuprosessi

Tommi Suomi & Tomi Toivonen

9/2017

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Tommi Suomi Tomi Toivonen		Poliisi (AMK)/AMK20152	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Viranomaisten suorittama turvapaikanhakuprossi		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Juha-Matti Huhta/Erityisvalmiudet		Kirjallisuuskatsaus	
Tiivistelmä			
<p>Opinnäytetyömme käsittelee turvapaikanhakuprosessia ja erilaisia viranomaisten suorittamia prosessiin liittyviä toimintatapoja ja malleja. Työssä käymme lisäksi läpi turvapaikanhakuprosessia ohjaavaa lainsäädäntöä, ohjeita, säädöksiä, sekä kansainvälisiä sopimuksia.</p> <p>Työmme on kirjallisuuskatsaus, jonka tavoitteena on luoda kattava ja selkeä tietopaketti turvapaikanhakuprosessista.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
36	9/2017	AMK2015_2	
Avainsanat			
Turvapaikka, Turvapaikkaprosessi, Maahanmuuttovirasto, Kansainväliset sopimukset			

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	3
1.1 Tutkimuskysymys ja rajaus.....	4
1.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen rakenne	5
1.3 Aiheeseen liittyvät aikaisemmat tutkimukset.....	7
2. KESKEISIÄ MÄÄRITELMIÄ	8
3. TURVAPAIKKAPROSESSIA OHJAAVAT SOPIMUKSET JA SÄÄDÖKSET.....	11
3.1 Dublin-sopimus	11
3.2 Geneven-sopimus.....	13
3.3 Schengen-sopimus.....	14
4. TURVAPAIKKAPROSESSI	15
4.1 Turvapaikkahakemus.....	15
4.2 Turvapaikkatutkinta, sekä turvapaikkapuhuttelu	16
4.3 Hakijan siirtyminen vastaanottokeskukseen käsittelyn ajaksi	17
4.5 Myönteinen turvapaikkapäätös ja kotouttaminen.....	18
4.6 Kielteinen turvapaikkapäätös.....	19
4.6.1 Maasta poistaminen	21
4.7 Alaikäinen turvapaikanhakijana	22
4.7.1 Huoltajan kanssa tullut alaikäinen turvapaikanhakija	23
4.7.2 Ilman huoltajaa tullut alaikäinen turvapaikanhakija	23
4.8. Turvapaikanhakuprosessin yhteenveto	25
5. TURVAPAIKKAPROSESSIN ONGELMAKOHDAT.....	26
6. ARVIOINTI	29
6.1 Opinnäytetyön sisällön arviointi	29

6.2 Oppimiskokemusten arviointi.....	30
7. POHDINTA.....	32
LÄHTEET	34

1. JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe valikoitui jo ennen työharjoittelua, mutta muodostui konkreettisesti vasta työharjoittelun aikana. Kysyimme Vantaan laitoksen väeltä mahdollisia ideoita ja saimme eräältä kollegalta idean tehdä turvapaikkaprosessin toiminnasta työn. Tarkemmin tarkasteltuna työmme on valtakunnallisesti ulkomaalaispoliisin ja muiden viranomaisten toiminnan kuvaamista turvapaikkahakuprosessissa ja siihen liittyviä toimintamalleja.

Aiheemme on erittäin ajankohtainen ja se on laadittu, koska se kiinnostaa meitä molempia, eikä myöskään aikaisempaa tutkimustyötä aiheesta ole paljolti laadittu. Aiheeksemme valikoituivat siis eri viranomaisten toimintamallit turvapaikkahakuprosessissa ja sen sisältö. Kiinnostusta aiheeseemme lisäsi osaltaan materiaalin puuttuminen, jolloin aiheen sisältö muodostuu ja perustuu täysin poliisimiesten ja muiden viranomaisten tietotaitoon, sekä olemassa olevaan materiaaliin, jota loppujen lopuksi on aika niukasti. Materiaalin puuttumisen osasyynä voidaan varmasti pitää koko ulkomaalaisvalvonnan nopeaa nousua ja esille tuloa.

Maailman globalisoituessa päivä päivältä enemmän myös Suomen poliisille tulee tehtäviä vastaan, jossa joutuu kohtaamaan myös koko turvapaikanhakuprosessin käyneitä henkilöitä, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikka päätöksen. Tämän takia mielestämme myös peruspoliisin on hyvä tietää, sekä ymmärtää miten turvapaikkahakuprosessi menee, jotta pystyy toimimaan mahdollisesti paremmin näiden henkilöiden kanssa, sekä mahdollisesti ymmärtämään heitä paremmin. Tämä taas helpottaa poliisin tehtävän suorittamista paremmin, sekä laadukkaammin.

Työmme käsittelee turvapaikkaprosessia kattavasti ja on tehty helpottaakseen niin viranomaistahoja, eritoten poliisia ymmärtämään eri prosessin vaiheita. Yksinkertaistettu prosessin kuvaaminen ja erilaisten toimintatapojen selkeyttäminen helpottaa arkipäiväistä työn tekemistä. Työn avulla ja siihen perehtymällä saa nopeasti käsityksen, kuinka koko prosessi oikeastaan toimii ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Työn avulla voi esimerkiksi poliisin kenttäpartion jäsen saada nopean kuvan siitä, missä vaiheessa turvapaikanhakija on prosessissa ja tätä myöten häntä voidaan asianmukaisesti ohjeistaa ja auttaa. Vaikka työmme ei ole produktiivinen, eikä tarkoituksena ole ollut luoda varsinaista ohjetta prosessista, toimii työmme silti apuvälineenä viranomaisille.

Koko turvapaikkahakuprosessi ja sen tuomat haasteet ovat todella ajankohtaisia, sillä turvapaikanhakijamäärät Suomessa ovat 2000-luvulla vaihdelleet noin 1 500 ja 6 000 hakijan välillä. Suomeen saapui vuonna 2015 ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, yhteensä 32 476 henkilöä. Määrän kasvu on seurausta maailmalla vallitsevasta pakolaiskriisistä, joka on suurin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Ensisijaiset syyt turvapaikanhakijoiden määrän kasvuun ovat lähtö- ja kauttakulkumaissa. ¹ Tulvamainen turvapaikkahaku vaatii tarkempaa tarkastelua, kuinka prosessi oikeastaan toimii.

Turvapaikanhakijat ja pakolaiset

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Turvapaikanhakijat	3 088	3 129	3 238	3 651	32 476	5 651
Turvapaikkapäätökset ¹⁾						
Turvapaikka myönnetty	169	553	556	501	1 112	4 111
Oleskelulupa myönnetty ²⁾	1 102	1 048	1 271	845	767	2 864
Kielteinen päätös	1 890	1 738	1 903	2 050	1 307	12 969
Perheen yhdistäminen						
Myönteiset päätökset	495	611	875	1 094	986	1 179
Kielteiset päätökset	1 004	1 030	1 692	1 035	406	283
Kiintiö	750	750	750	1 050	1 050	750
Kuntiin sijoittuneet pakolaiset ^{3) 4)}	1 724	1 431	1 782	2 204	1 815	3 734

2

Oheisessa taulukossa kuvataan hyvin kyseistä turvapaikanhakijatulvaa, joka rantautui Suomeen vuonna 2015. Taulukkoa ei tule tulkita väärin pelkästään myönnettyjen turvapaikkojen, myönnettyjen oleskelulupien, sekä kielteisten päätösten jne. pohjalta. Loput 25 033 turvapaikanhakijaa ja pakolaista odottavat edelleen prosessin läpivientä.

1.1 Tutkimuskysymys ja rajaus

Aiheemme käsittelee turvapaikkahakuprosessia, siihen liittyviä ulkomaalaispoliisin, sekä muiden viranomaisten toimintamalleja ja menettelytapoja. Opinnäytetyössämme käymme myös läpi ulkomaalaislakia, siltä osin miten se liittyy turvapaikanhakuprosessiin. Turvapaikanhakuprosessiin liittyy myös paljon käsitteitä joita tulemme käymään läpi opinnäytetyössämme.

¹ Sisäministeriö

² Tilastokeskus.

Opinnäytetyössämme pyrimme selvittämään miten turvapaikanhakuprosessi toteutuu siitä hetkestä, kun turvapaikanhakija tulee maahan. Pyrimme myös selvittämään minkälaisia toimintamalleja ulkomaalaispoliisit, sekä maahanmuuttovirasto käyttävät turvapaikkahakuprosessissa. Haluamme opinnäytetyöllämme tuoda turvapaikanhakuprosessin selvemmin jokaisen poliisin tietoisuuteen, sekä samalla kasvattaa ymmärrystä aiheeseen liittyen yhä muovautuvassa yhteiskunnassa.

Päätimme rajata aiheemme niin, että käsittelemme pelkästään turvapaikanhakuprosessia, sekä siihen liittyviä käsitteitä, sillä aiheeseen liittyy myös paljon aihetta sivuavaa materiaalia. Materiaalina opinnäytetyössämme käytimme voimassa olevia toimintamalleja, sekä aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Olemme myös saaneet hankittua aiheeseen liittyviä tilastoja joita olemme käyttäneet opinnäytetyössämme.

1.2 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen rakenne

Käytimme opinnäytetyössämme materiaalina voimassa olevia toimintamalleja, sekä ohjeita. Hyödynsimme myös aiheeseen liittyviä tilastoja, sekä käsitteistöä. Tutkimusmenetelmämmen on pääpiirteittäin kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksessa käytetään lähdekirjallisuuden referointia, sekä teoriapohjaa. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan turvapaikkahakuprosessiin liittyviä lainkohtia ja juridista käsittelyä. Opinnäytetyössämme selvitämme, kuinka ulkomaalaispoliisin, sekä maahanmuuttoviraston turvapaikkahakuprosessi käytännössä toimii ja mitkä tekijät sitä ohjaavat. Perehdymme työssämme ulkomaalaispoliisin toimivaltaan ja lakipykäliin, jotka ohjaavat pitkälti toimintaa.

Opinnäytetyömme kirjallisuuskatsauksessa on tarkoitus käydä läpi aihepiirin jo olemassa olevia tutkimuksia, niiden johtopäätöksiä, sekä esitellä aihepiiriä. Kirjallisuuskatsauksia voi luokitella käyttötarkoituksensa mukaan erilaisiin kategorioihin. Työmme noudattaa osakseen tutkimuksellista kirjallisuuskatsausta, jossa tarkastelemme aiheen erilaisia näkökulmia.

Kirjallisuuskatsaus mielletään ja ymmärretään yleensä melko kapeasti. Tosiasiassa se koostuu erilaisista tyypeistä. Kirjallisuuskatsaus pyrkii parhaansa mukaan osoittamaan sen metodisen monipuolisuuden, menetelmälliset erityispiirteet ja keinot. Vaikka muunkinlaisia jaotteluja esiintyy (vrt. Green ym. 2006; Evans 2008; Cronin ym. 2008), on

kirjallisuuskatsauksen esittely Salmisen mukaan jaettu kolmeen erilaiseen kirjallisuuskatsaukselle tyypilliseen perustyyppiin³. Perustyyppit ovat kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus, sekä meta-analyysi. Aiheemme on Salmisen määritelmän mukaan kuvaileva kirjallisuuskatsaus, sillä sen sisältö mielletään yleiskatsaukseksi ilman tarkkoja tai tiukkoja lainalaisuuksia. Käytetyt aineistot ovat yleensä melko laajoja, eikä aineiston valintaa rajaa erilaiset säännöt. Tutkittava asia kyetään kuitenkin kuvailemaan laaja-alaisesti, sekä tarvittaessa luokittelemaan tutkittavan asian ominaisuuksia.⁴

Opinnäytetyössämme tuomme esiin myös ulkomaalaispoliisia ja turvapaikkahakuprosessia ohjaavaa lainsäädäntöä ja lakia esille. Opinnäytetyötämme ohjaa vahvasti ulkomaalaislaki. Ulkomaalaislain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.⁵

Opinnäytetyössämme käsittelemme aluksi aiheemme tutkimuskysymystä, rajouksia ja mitä se pitää sisällään. Tämän jälkeen luonnollisen siirtymän johdolla siirrymme käsittelemään aiheessa käytettyjä tutkimusmenetelmiä ja työn rakennetta. Tutkimuskysymyksen ympärillä olevat aiheet antavat perustan lukijalle ymmärtää aiheemme perimmäinen tarkoitus. Lisäksi mainitsemme aiheesta laadittuja aikaisempia töitä.

Työmme etenee määrittelemään opinnäytetyön lukijan kannalta tärkeitä määritelmiä, jotka auttavat sisäistämään tekstiä. Tämän jälkeen kerromme turvapaikkaprosessia ohjaavista sopimuksista ja sitä koskevista säädöksistä, esim. Schengen-sopimus ja Dublin-sopimus. Neljännessä kappaleessa käymme läpi koko turvapaikanhakuprosessin ja siihen liittyvät tekijät. Viidennessä kappaleessa tuomme esiin turvapaikkaprosessia kuvaavia ongelmakohtia ja miten niihin on suhtauduttu. Ongelmien kohtaaminen ja niihin puuttuminen edesauttaa prosessin toimimista tulevaisuudessa. Lopuksi käymme läpi omia kokemuksia, sekä työn arviointia ja oppimiskokemuksia.

---

³ Salminen 2011, 6

⁴ Salminen 2011, 6

⁵ Ulkomaalaislaki 1 Luku 1§ 1 momentti kohta 1

1.3 Aiheeseen liittyvät aikaisemmat tutkimukset

Opinnäytetyömme aihe on saanut tuulta siipiensä alle valtakunnallisesti vasta hiljattain. Räjähdyksmäisesti kasvanut turvapaikanhaku on uudistanut ulkomaalaislakia ja sen myötä koko turvapaikanhakuprosessia. Ulkomaalaisvalvontaan liittyviä lainsäädännöllisiä pykäläiä lisättiin ulkomaalaislakiin vuonna 2015, jolloin Suomeen saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, yli 30000.

Ilja Soisalo on omassa opinnäytetyössään (AMK) käsitellyt poliisin ulkomaalaisvalvontaa ja sitä ohjaavaa lakia ja toimivaltaa. Työ käsittelee erityisesti ulkomaalaislain mukaista ulkomaalaisvalvontaa ja turvaamistoimia koskevia lakipykäläiä. Soisalon työssä apuvälineinä on käytetty keskeisesti neljää eri lakia, ulkomaalaislakia, poliisilakia, hallintolakia, sekä perustuslakia. Lisäksi työssä käydään läpi ulkomaalaisvalvontaa ohjaavia kansainvälisiä sopimuksia. ⁶

Jarmo Junna on omassa poliisipäällystön tutkinnon (AMK) työssään kuvannut turvapaikkamenettelyä ja selvittänyt kansainvälisen suojelun tarvetta. Junnan toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on ollut tuottaa käytännön työohje Etelä-Karjalan henkilöstölle turvapaikkamenettelyn alkutoimenpiteistä. ⁷

Omassa opinnäytetyössämme olemme käsitelleet samoja aiheita, mutta kohdennettuna turvapaikanhakuprosessin kuvaamiseen ja siihen liittyviin tekijöihin. Työmme toimii tietopakettina viranomaistahoille, jonka avulla saa turvapaikanhakuprosessista selkeän kuvan.

---

⁶ Soisalo 2017

⁷ Junna 2012

2. KESKEISIÄ MÄÄRITELMIÄ

Keskeisiä ulkomaalaislain (301/2004) 3§:ssä olevia määritelmiä, sekä muita määritelmiä, jotka esiintyvät opinnäytetyössämme. Määritelmät ovat keskeisessä roolissa turvapaikkaprosessissa osana kokonaisuutta.

Turvapaikkahakuprosessissa toimivia viranomaisia ovat poliisi, Rajavartiolaitos ja Maahanmuuttovirasto.

- ❖ **Ulkomaalainen:** Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.⁸
- ❖ **Unionin kansalainen:** Euroopan Unionin (EU) jäsenvaltion, sekä Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalainen.⁹
- ❖ **Kolmannen maan kansalainen:** Muun maan kuin Euroopan Unionin (EU) kansalainen.¹⁰
- ❖ **Pakolainen:** Tarkoittaa ulkomaalaista, joka täyttää pakolaissopimuksen 1 artiklan vaatimukset.¹¹
- ❖ **Pakolaiskiintiö:** Suomeen voidaan ottaa pakolaiskiintiössä UNHCR:n pakolaisiksi katsomia henkilöitä tai muita kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomaalaisia uudelleen sijoitusta varten. Pakolaiskiintiöllä tarkoitetaan uudelleen sijoitettavien kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien ulkomaalaisten vastaanottoa valtion kunkin vuoden talousarviossa vahvistettujen perusteiden mukaisesti.¹²
- ❖ **Pakolaissopimus:** Tarkoitetaan pakolaisten oikeusasemaa koskevaa yleissopimusta (SopS 77/1986).¹³

---

⁸ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 1

⁹ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 2

¹⁰ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 3

¹¹ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 11

¹² Ulkomaalaislaki 6 luku 90§

¹³ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 10

- ❖ **Pakolaisasema:** Tarkoitetaan asemaa, joka myönnetään pakolaisiksi tunnustetulle ulkomaalaiselle.¹⁴

- ❖ **Toissijainen suoje luasema:** Tarkoitetaan asemaa, joka myönnetään ulkomaalaiselle, joka voi saada toissijaista suojelua; (8.5.2009/323)¹⁵

- ❖ **Turvapaikka:** Tarkoitetaan pakolaiselle turvapaikkamenettelyssä myönnettävää oleskelulupaa. Lupa myönnetään siitä syystä, jos kotimaasi tai pysyvän asuinmaasi ulkopuolella pakolaisella on perusteltu syy pelätä siellä vainoa¹⁶

- ❖ **Turvapaikanhakija:** Henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua, oleskeluoikeutta ja turvapaikkaa vieraasta valtiosta kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolelta, siitä syystä, että hänellä on perustelu syy pelätä siellä vainoa.

- ❖ **Turvapaikkamenettely:** Turvapaikkamenettelyssä käsitellään Suomen rajalla tai alueella viranomaiselle esitetty hakemus, jonka perusteena on tarve saada kansainvälistä suojelua.¹⁷

- ❖ **Turvapaikkatutkinta:** Maahanmuuttovirasto selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyyden, matkareitin ja maahantulon sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot. Hakijan henkilöllisyyttä selvittäessä kerätään henkilötiedot hänen perheenjäsenistään ja muista omaisistaan.¹⁸

- ❖ **Schengen-valtio:** Schengenin säännöstöä soveltava valtio.¹⁹

- ❖ **Schengen-alue:** Schengen-valtioiden muodostama alue.²⁰

---

¹⁴ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 12

¹⁵ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 12a

¹⁶ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 14

¹⁷ Ulkomaalaislaki 6 Luku 93§ 1 momentti kohta 1

¹⁸ Ulkomaalaislaki 6 Luku 97§ 1 momentti kohta 1

¹⁹ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 19

²⁰ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 20

- ❖ **Kansainvälinen suojelu:** Tarkoitetaan suojelulla pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa; (29.4.2016/332)²¹

- ❖ **Käännättäminen:** Kielteisen turvapaikkapäätöksen yhteydessä annettu käännetyispäätös, kun oleskelulupaa ei ole myönnetty millään perusteella.²²

- ❖ **Ulkomaalaisvalvonta:** Ulkomaalaisvalvonta on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa ja laittoman maassa oleskelun torjuntaa.²³

---

²¹ Ulkomaalaislaki 1 Luku 3§ 1 momentti kohta 13

²² Ulkomaalaislaki 9 Luku 142§

²³ Ulkomaalaislaki 7 Luku 129a§ 1 momentti kohta 1

3. TURVAPAIKKAPROSESSIA OHJAAVAT SOPIMUKSET JA SÄÄDÖKSET

Turvapaikkahakemuksen käsittely on hallintoasian käsittelyä. Tämän johdosta turvapaikkamenettelyä ohjaavat ulkomaalaislain ohella yleiset hallintomenettelyä koskevat hallinnolliset säännökset. Turvapaikkatutkinnan kannalta keskeisiä säädöksiä ovat ulkomaalaislaki (301/2004), poliisilaki (493/1995) ja rajavartiolaiton laki (578/2005). Turvapaikanhakijoita koskevia yksittäisiä säännöksiä on myös kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetussa laissa (746/2011), ja säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottotoyksiköstä annetussa laissa (116/2002).²⁴

Turvapaikkaprosessia ohjaavat myös erilaiset kansainväliset sopimukset, joita avaamme seuraavaksi tarkemmin.

3.1 Dublin-sopimus

Dublin-menettelyn periaatteena on kansainvälistä suojelua tarkoittavassa tapauksessa, että turvapaikkahakemus käsitellään pääsääntöisesti ja lähes aina yhdessä valtiossa, joka voi olla toinen EU:n jäsenvaltio tai Norja, Islanti, Sveitsi tai Liechtenstein.²⁵ Käytännössä Dublin -menettely ohjaa Suomen toimintaa siltä osin, että jos henkilö ilmoittautuu turvapaikanhakijaksi Suomessa ja rekisteröidään tänne, tällöin henkilö jää useimmiten, poikkeuksia lukuun ottamatta myös Suomen vastuulle. Alkutoimenpiteissä kuitenkin selvitetään mahdollisten perhesiteiden vaikutus sijoitusmaahan.

Henkilön hakiessa mahdollista turvapaikkaa toisesta EU-maasta, ei toinen maa edes harkitse hakemuksen käsittelyä, mikäli hakijan esim. sormenjäljet löytyvät jo Suomen rekistereistä. Jäsenvaltio voi kuitenkin halutessaan käsitellä hakemuksen, vaikka se ei asetusten mukaisesti olekaan siitä vastuussa. Suomi on toteuttanut tätä menetelmään erittäin poikkeuksellisista syistä. Poikkeuksia ovat mm. hakijan terveydentila, varsinkin, jos hänellä on mukanaan lapsi. Toinen poikkeus liittyy siihen, että Suomen kansalaisuuden saavan vauvan äitiä tai isää ei käännytetä Dublin-tapauksena siihen maahan, mistä hän on ensin hakenut turvapaikkaa. Vastasyntynyt saa Suomen kansalaisuuden, jos toinen hänen vanhemmistaan on Suomen

---

²⁴ Maahanmuuttoviraston ohje, 4

²⁵ Kuosma, 104

kansalainen tai jos synnyttäjä on kansalaisuudeton.²⁶ Suomi poistaa Dublin-tapaukset tehokkaasti moneen muuhun maahan verrattuna. Keskimäärin yli puolet Suomen tekemistä takaisinotto pyynnöistä johtaa palautukseen toiseen EU-maahan.

Myös poliisin ja Maahanmuuttoviraston (Migrin) mukaan Suomi on Euroopan kärkiluokkaa maasta poistoissa.²⁷

Uudistettu Dublin III -asetus on annettu 26.6.2013 ja sitä on sovellettu vuoden 2014 alusta alkaen. Asetus on uudistettu yhteneväisen turvapaikka-asioita koskevan politiikan selkeyttämiseksi, koska koko turvapaikkajärjestelmä on olennainen osa Euroopan Unionin tavoitetta muodostaa asteittain oikeuteen, turvallisuuteen ja vapauteen perustuva alue, joka on avoin niille, jotka pakosta erilaisten olosuhteiden takia joutuvat oikeutetusti hakemaan suojelua Euroopan Unionista. Euroopan parlamentin ja neuvoston mukaan asetus on uudistettu aikaisemman Dublin II -asetuksen puutteellisuuden vuoksi, koska se vaati useita huomattavia muutoksia selkeyttämään asetusta nykypäiväisemmäksi.²⁸

Dublin -menettely ei kuitenkaan ole täysin virheetön ja ongelmaton sopimus. Useat päällekkäiset hakemukset ja hakijoiden vapaa ja osittain sääntelemätön liikkuminen maiden välissä tuovat turvapaikkamenettelyyn edelleen ongelmakohtia. Lisäksi Dublin-järjestelmän kallis ja omalta osaltaan sen raskas byrokratia häiritsee suunnitellun yhteiseurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän etenemistä kohti parempaa tulevaisuutta.²⁹ Dublin-sääntöä ja menettelyä ei ole suunniteltu käsittelemään näin suuria turvapaikanhakijamääriä kerrallaan. Dublin -menettely luo omalta osaltaan sekä helpotusta, mutta myös ongelmakohtia koko prosessiin. EU-komissio julkisti keväällä ehdotuksen Dublin-systeemin perusteellisesta remontista. EU haluaisi estää erinäisiä väärinkäytöksiä, sekä turvapaikanhakijoiden vapaata liikkumista EU:n jäsenvaltioiden välillä.³⁰

---

²⁶ Yle.fi

²⁷ Yle.fi

²⁸ EUR-Lex.eu

²⁹ Pakolaisneuvonta.fi

³⁰ Yle.fi

3.2 Geneven-sopimus

Suomi on sitoutunut antamaan kansainvälisin sopimuksiin perustuvaa kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville. Tälle perustana on Geneven vuoden 1951 pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (pakolaissopimus).³¹

Geneven sopimuksessa määritellään millä perustein ihminen voidaan katsoa pakolaiseksi. Geneven sopimuksessa myös määritellään pakolaisen oikeuksia, sekä heidän velvollisuuksia.

Geneven pakolaissopimus on keskeisin pakolaisten asemaa säätelevä kansainvälinen sopimus. Geneven pakolaissopimuksen mukaisesti pakolainen on henkilö, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta ja joka oleskelee kotimaansa ulkopuolella tai on pelkonsa vuoksi haluton hakemaan suojelua kotimaansa viranomaisilta. ³²

Ensimmäisellä asiakirjalla pyrittiin suojelemaan lähinnä eurooppalaisia pakolaisia toisen maailmansodan jälkeen, mutta vuonna 1967 sopimus laajennettiin kattamaan kaikki maailman pakolaiset³³

Toisin kuin 60 vuotta sitten, pakolaiset eivät enää vaella samaan tapaan Euroopan kaupungeissa, vaan pakolaiset asuvat lähinnä leireissä tai kaduilla kehitysmaissa. Tämä on yksi syy mikä on myös vaikuttanut tapaan, jolla pakolaisongelmaan suhtaudutaan Euroopassa. Asenteet pakolaisia ja turvapaikanhakijoita kohtaan ovat kiristyneet, ja turvapaikkaprosessin yhteydessä keskustellaan paljon väärinkäytöksistä. Tästä huolimatta pakolaissopimukseen ei ole vuoden 1967 jälkeen koskettu. Siitä huolimatta, vaikka länsimaat ovat pyrkineet korostamaan ihmisoikeuksia ja demokratiaa kehitysyhteistyössään kolmannen maailman kanssa, silti näiden arvojen toteutuminen ei ole edistynyt länsimaissa niin, että toiveita kattavammasta pakolaissopimuksesta eläteltäisiin³⁴

---

³¹ Sisäministeriö

³² Pakolaisneuvonta.fi

³³ Wikipedia

³⁴ Pakolaisneuvonta.fi

3.3 Schengen-sopimus

Schengen-sopimuksella tarkoitetaan Belgian, Hollannin, Luxemburgin, Ranskan ja Saksan 14.6.1985 Schengenissä allekirjoittamaa sopimusta, joka koskee yhteisillä rajoilla tehtävien tarkastusten asteittaista lakkauttamista ja jolla pyritään luomaan allekirjoittajavaltioiden, kolmansien maiden kansalaisten ja muiden jäsenvaltioiden vapaan liikkuvuuden mahdollistava järjestelmä.³⁵

Schengen-alueeseen kuuluu 26 Euroopan maata, joista 22 on EU-maita. Ne ovat Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro.³⁶

Schengenin säännöillä pyritään helpottamaan henkilöiden vapaata liikkumista unionissa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että rajatarkastukset yhteisillä rajoilla eli sisärajoilla on poistettu³⁷

Vuonna 2015 alkanut pakolaiskriisi on kuitenkin koetellut Schengen sopimusta. Schengen-ajasäännösten mukaan Schengen-valtio voi palauttaa sisäiset rajatarkastukset, jos yleinen järjestys ja turvallisuus sitä vaativat. Rajatarkastukset voidaan palauttaa 30 vuorokauden ajaksi tai arvioidun mahdollisen uhkan ajaksi. Tämän johdosta vuoden 2015 aikana Belgia, Tanska, Saksa, Unkari, Itävalta, Slovenia, Ruotsi ja Norja palauttivat sisärajatarkastukset, koska niiden alueilla oli tullut suuri määrä ihmisiä, joilla ei ollut asianmukaisia asiakirjoja tai ne olivat syystä tai toisesta puutteellisia. Kyseisiä ihmisiä ei myöskään ollut rekisteröity turvapaikanhakijoiksi heidän saapuessaan EU-alueelle.³⁸

---

³⁵ Valtioneuvosto

³⁶ Yle.fi

³⁷ Valtioneuvosto

³⁸ Soisalo 2017, 9

4. TURVAPAIKKAPROSESSI

4.1 Turvapaikkahakemus

Henkilön joka haluaa hakea turvapaikkaa Suomesta, on hänen täytettävä ulkomaalaislaissa 301/2004 määritellyt ehdot.

Maassa oleskelevalle ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka, jos hän oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella sen johdosta, että hänellä on perustellusti aiheutta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta, ja jos hän pelkonsa vuoksi on haluton turvautumaan sanotun maan suojeluun. ³⁹

Mikäli henkilö, joka haluaa hakea turvapaikkaa täyttää ulkomaalaislain 301/2004 määritellyt ehdot, on hänen matkustettava Suomeen, mikäli henkilö haluaa saada turvapaikan Suomesta. Turvapaikkaa Suomesta ei voi hakea kuin Suomen valtion alueelta. Turvapaikkaa ei voi hakea Suomen ulkomailla olevassa edustustossa tai lähettämällä ulkomailta sähköpostitse tai kirjeitse yhteyttä Suomeen. ⁴⁰Tämän takia turvapaikanhakijan on matkustettava Suomeen.

Suomeen saapuessaan turvapaikanhakijan tulee ilmoittaa henkilökohtaisesti tai mahdollisimman pian sen jälkeen rajatarkastusviranomaiselle tai poliisille, että hän haluaa hakea turvapaikkaa⁴¹. Jos useampi perheenjäsen saapuu hakemaan kansainvälistä suojelua, on hakemuksen vastaanottajan varmistauduttava siitä, onko jokainen perheenjäsen jättämässä turvapaikkahakemuksen.⁴²

Turvapaikkahakemus jätetään poliisille tai rajatarkastusviranomaiselle. Rajatarkastustehtävää suorittava tulliviranomainen siirtää hakijan maahantulon edellytysten selvittämisen poliisille tai rajavartiolaitokselle, mikäli rajavartioviranomainen ja tulliviranomainen toimivat samalla rajanylityspaikalla. Muussa tapauksessa tulliviranomainen siirtää asian suoraan poliisille. Turvapaikkahakemus täytyy aina ottaa

---

³⁹Ulkomaalaislaki 87§ momentti 1 kohta 1

⁴⁰ Migri.fi

⁴¹ Migri.fi

⁴² Maahanmuuttoviraston ohje, 6

vastaan, vaikkakin turvapaikanhakija kieltäytyisi antamasta kaikkia tarvittavia tietoja itsestään, henkilöllisyydestään tai turvapaikkaperusteistaan.⁴³

Poliisi tai rajavartiolaitos kertoo turvapaikanhakijalle hakemuksen vastaanottamisen yhteydessä turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan menettelyn aikana.

Turvapaikanhakijalle annetaan erityisesti tietoa hänen käytettävissään olevista keinoista toimittaa perusteiksi tarvittavat seikat hänen hakemukseensa. Turvapaikanhakijalle tulee myös kertoa mahdollisista seurauksista, mikäli hän jättää noudattamatta velvollisuuksiaan tai kieltäytyy yhteistyöstä viranomaisten kanssa. Turvapaikanhakijalle täytyy kertoa totuudessa pysymisvelvollisuudesta ja sen noudattamatta jättämisestä aiheutuvista seuraamuksista. Tutkinnassa kerätään henkilötiedot myös perheenjäsenistä ja muista omaisista. Jos turvapaikanhakija antaa vääriä tietoja perhesuhteista, se voi johtaa siihen, että perheenjäsenen hakemus evätään tulevaisuudessa.⁴⁴

4.2 Turvapaikkatutkinta, sekä turvapaikkapuhuttelu

Hakemuksen vastaanottava viranomaiskirjaa hakemuksen vastaanottovaiheessa myös hakijan perustiedot, sekä hänen henkilötuntomerkinsä. Poliisi tai rajavartiolaitos tehtävänä on selvittää kansainvälisen suojelun perusteella oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen henkilöllisyys, matkareitti, sekä maahantulon syyt, sekä suullisesti turvapaikkahakemuksen käsittelystä vastuussa olevan valtion määrittämiseksi tarpeelliset tiedot.⁴⁵

Turvapaikanhakijan rekisteröiminen henkilötuntomerkit ottamalla on yksi osa turvapaikkatutkintaa. Turvapaikkahakijan rekisteröintiä ohjaavat erinäköiset säädökset. Henkilötuntomerkkien ottamiseen kuuluu henkilön sormenjälkien ottaminen, sekä hänen valokuvaaminen. Ennen varsinaista henkilötuntomerkkien ottamista, henkilölle suoritetaan rekisteritarkastukset, millä voidaan tarkastaa se, että mikäli henkilö olisi jo aikaisemmin rekisteröity jossain muualla. Mikäli henkilö olisikin rekisteröity jo toisessa maassa, noudatetaan Dublin-sopimuksessa määritettyjä määräyksiä.

---

⁴³ Maahanmuuttoviraston ohje, 6

⁴⁴ Maahanmuuttoviraston ohje, 7

⁴⁵ Kuosma 2016, 35

Hakijan valokuva ja henkilötuntemerkit tallennetaan ulkomaalaisten tunnistamisrekisteriin (ULKO).⁴⁶

Rekisteröinnin, sekä tarvittavien tietojen ottamisen jälkeen turvapaikkahakijan turvapaikkahakemus siirtyy maahanmuuttoviraston (Migri) käsiteltäväksi.

Turvapaikkapuhuttelelun suorittaa Maahanmuuttovirasto. Hakijan turvapaikkapuhuttelussa perheenjäsenen läsnäolo sallitaan vain perustellusta syystä. Turvapaikkapuhuttelussa täytyy erityisesti selvittää, miten hakija suhtautuu mahdolliseen kielteiseen päätökseen ja maasta poistamiseen takaisin turvalliseen alkuperäismaahan, tai maahantulokieltoon. Hakijalta on selvitettävä myös niitä perusteita, joiden vuoksi hän katsoo, ettei kyseinen valtio ole hänelle turvallinen. Lisäksi täytyy selvittää, onko turvapaikanhakijalla kansainvälisen suojelun tarvetta tai muita perusteita sen ohella mahdollisen oleskeluoikeuden saamiseen.⁴⁷

Turvapaikkapuhuttelusta täytyy laatia pöytäkirja. Puhuttelun voi nauhoittaa joka kuvana tai äänenä. Puhuttelun lopuksi pöytäkirja käydään turvapaikanhakijalle läpi tulkin avulla ja hakijalle kerrotaan oikeudesta tehdä siihen mahdollisia korjauksia tai lisäyksiä. Turvapaikanhakijan allekirjoituksella hakija vahvistaa pöytäkirjan sisällön oikeaksi. Turvapaikanhakijalle annetaan välittömästi jäljennös pöytäkirjasta tai mahdollisimman pian puhuttelun jälkeen.⁴⁸

4.3 Hakijan siirtyminen vastaanottokeskukseen käsittelyn ajaksi

Turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen turvapaikanhakija ohjataan vastaanottokeskukseen odottamaan hakemuksen käsittelyä, johon kuuluu mm. äsken mainittu turvapaikkapuhuttelu, sekä odottamaan tulevaa turvapaikkapäätöstä.⁴⁹ Maahanmuuttovirasto (Migri) tutkii tänä aikana voidaanko turvapaikanhakijalle myöntää kansainvälistä suojelua tai myöntää oleskelulupa muulla perusteella.⁵⁰ Turvapaikanhakijat asuvat vastaanottokeskuksissa koko käsittelyn ajan. Punainen risti huolehtii vastaanottokeskusten majoituksesta, akuuteista terveystapauksista, sekä ruuasta

---

⁴⁶ Maahanmuuttoviraston ohje, 8

⁴⁷ Kuosma 2016, 36

⁴⁸ Kuosma 2016, 36

⁴⁹ Migri.fi

⁵⁰ Migri.fi

Vastaanottokeskuksiin majoitetuilla turvapaikanhakijoilla on oikeus liikkua vapaasti Suomessa. Turvapaikanhakijan, jonka henkilöllisyys tai matkareitti Suomeen on epäselvä, voidaan hänet majoittaa Helsingin Metsälään tai Lappeenrannan Joutsenon säilöönottoyksikköön asian selvittämisen ajaksi. Säilöönottoyksiköt ovat suljettuja, eikä niiden alueelta ole mahdollista poistua.⁵¹ Vastaanottokeskuksissa asuville turvapaikanhakijoille järjestetään myös vapaanajan toimintaa, johon kuuluu erilaisia kursseja.

4.5 Myönteinen turvapaikkapäätös ja kotouttaminen

Turvapaikkapuhutteen jälkeen Maahanmuuttovirasto tekee turvapaikkahakijaa koskevassa asiassa päätöksen hänen hakemuksensa kohtalosta. Jos Maahanmuuttoviraston päätös asiassa on myönteinen, saa turvapaikanhakija yleensä oleskeluluvan tai pakolaistatuksen.

Oleskelulupa myönnetään yleensä humanitaarisen tai toissijaisen suojelun perusteella. Oleskelulupa voidaan myöntää myös turvapaikanhakijan inhimillisistä, yksilöllisten syiden johdosta. Tämän jälkeen turvapaikanhakijalle etsitään tuleva kuntapaikka ja kotouttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja elämiseen voi alkaa.⁵² 2015 vuoden alusta vuoden 2017 kesäkuuhun mennessä oli myönteisen turvapaikkapäätöksen saanut 11 400 henkilöä.

Maahanmuuttajien kotouttamista ja saattamisesta suomalaiseen yhteiskuntaan edistävistä palveluista ja toimista vastaavat kunta ja TE-toimisto myönteisen turvapaikkapäätöksen myötä. Jotta maahanmuuttajan kotoutuminen olisi tehokasta ja sujuvaa, on todella tärkeää tunnistaa, että kotoutettavan yksilölliset tarpeet on otettu huomioon tai että esimerkiksi hänen perheensä kokonaisuutena tarvitsemista palveluista on huolehdittu.⁵³

Maahanmuuton alkuvaiheeseen panostetaan siten, että kaikille maahanmuuttajille tarjotaan perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja mahdollisuuksista saada tukea ja palveluita sujuvaan kotoutumiseen. Viranomaisten keskeisenä tehtävänä on erityisesti neuvoa oman vastuualueensa palveluista ja menetelmistä, sekä tarvittaessa ohjeistettava

---

⁵¹ Migri.fi

⁵² Pakolaisneuvonta.fi

⁵³ Kotouttaminen.fi

maahanmuuttajat muiden viranomaisten palveluihin, sekä kotoutumislain mukaiseen yksilölliseen alkukartoitukseen⁵⁴

4.6 Kielteinen turvapaikkapäätös

Turvapaikanhakija, joka saa kielteisen turvapaikkapäätöksen Maahanmuuttovirastolta, on oikeus valittaa asiasta hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksestä. Tämän jälkeen valitus käsitellään hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeus voi joko hylätä turvapaikkahakijan valituksen tai kumota Maahanmuuttoviraston tekemän päätöksen. Jos se kumoaa Maahanmuuttoviraston päätöksen, se lähettää asian Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Jos kuitenkin hallinto-oikeus hylkää hakijan valituksen, turvapaikanhakija voi jatkaa muutoksenhakua valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen (KHO), mikäli KHO myöntää valitusluvan.⁵⁵

Kielteisen päätöksen yhteydessä tehdään yleensä käännytyspäätös, kun turvapaikanhakija on hakenut oleskelulupaa kansainvälisen suojelun tai tilapäisen suojelun perusteella, mutta hänelle ei ole myönnetty oleskelulupaa millään perusteella. Samalla turvapaikanhakijalle voidaan määrätä 30 päivän aika, jonka kuluessa hän voi poistua maasta vapaaehtoisesti.

Poliisi panee täytäntöön käännyttämisen, eli maasta poistamisen. Turvapaikanhakija voidaan käännyttää maasta heti päätöksen tiedoksiannon jälkeen, jos hän täyttää siihen liittyvät edellytykset.⁵⁶ Turvapaikanhakija voidaan käännyttää maasta heti päätöksen tiedoksiannon jälkeen, jos

- ❖ Turvapaikanhakija voidaan lähettää toiseen valtioon, joka on vastuunmäärittämisasetuksen mukaan vastuussa turvapaikkahakemuksen käsittelystä
- ❖ Turvapaikanhakija voidaan lähettää toiseen EU-valtioon, josta on saanut kansainvälistä suojelua tai on tehnyt uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asiaan vaikuttavia perusteita.

---

⁵⁴ Kotouttaminen.fi

⁵⁵ Migri.fi

⁵⁶ Migri.fi

Turvapaikanhakija voidaan käännyttää maasta seitsemän päivän kuluttua päätöksen tiedoksiannosta (seitsemään päivään tulee sisältyä viisi arkipäivää), jos

- ❖ turvapaikanhakija on saapunut turvallisesta turvapaikkamaasta tai
- ❖ turvapaikanhakijan hakemus on katsottu ilmeisen perusteettomaksi.

Näissä kaikissa tapauksissa turvapaikanhakija voi pyytää Helsingin hallinto-oikeutta kieltämään käännyttämisen täytäntöönpanon. Hakemus täytäntöönpanon kieltämiseksi täytyy tehdä seitsemän päivän (sisältää viisi arkipäivää) sisällä siitä, kun turvapaikanhakija on saanut päätöksen tiedoksi. Helsingin hallinto-oikeus ratkaisee täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen seitsemän päivän sisällä (sisältää viisi arkipäivää). Turvapaikanhakijaa ei voida käännyttää ennen kuin Helsingin hallinto-oikeus on ratkaissut täytäntöönpanon kieltä koskevan hakemuksen.⁵⁷

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen turvapaikkahakijan on lainvoimaisen päätöksen jälkeen poistettava maasta. Maasta poistuva ulkomaalainen on pääsääntöisesti velvollinen omalla kustannuksellaan hankkimaan matkalipun, sekä poistumaan maasta. Kuitenkin turvapaikanhakijalla on oikeus hakea vapaaehtoisen paluun tukea. Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus voi myöntää turvapaikanhakijalle vapaaehtoisen paluun tukea, jos turvapaikanhakija

- ❖ on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen
- ❖ peruuttaa turvapaikkahakemuksen
- ❖ on ihmiskaupan uhri, jolla ei ole Suomessa kotikuntaa
- ❖ on saanut tilapäistä suojelua
- ❖ on saanut tilapäisen oleskeluluvan maasta poistamisen estymisen vuoksi, mutta hänellä ei ole kotikuntaa Suomessa
- ❖ kansainvälisen suojelun asema Suomessa on peruutettu tai lakkautettu ja hänet on päätetty karkottaa
- ❖ on saanut humanitääristä suojelua, mutta oleskelulupa on päättymässä tai päätynyt.

---

⁵⁷ Migri.fi

Tuen myöntäminen edellyttää, että turvapaikanhakija muuttaa Suomesta vapaaehtoisesti. Turvapaikanhakijan on peruutettava kaikki vireillä olevat turvapaikkaa, oleskelulupaa tai muukalaispassia koskevat hakemukset tai näitä päätöksiä koskevat valitukset.⁵⁸

4.6.1 Maasta poistaminen

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden maasta poistamisen täytäntöönpano vaatii erityishuomioita johtuen näiden suuresta osuudesta suhteessa kaikkiin maasta poistettaviin.⁵⁹

Poliisi tai rajatarkastusviranomainen suorittaa arvioinnin maasta poistumistavan täytäntöönpanosta esimerkiksi maasta poistamista koskevan päätöksen tiedoksiannon yhteydessä. Arvioinnissa on tarkoitus selvittää, voidaanko maasta poistaminen toteuttaa turvallisesti ilman poliisin saattoa.⁶⁰ Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneen hakijan maasta poistamisen täytäntöönpanoa koskevien toimenpiteiden tilastoinnista ja seurannasta, sekä raportoinnista vastaa Helsingin poliisilaitos.⁶¹

Kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut hakija lähtee maasta saattamatta valvotussa maasta poistamisessa. Tarkoituksena valvotussa maasta poistamisessa on varmistaa ja valvoa maasta poistamista koskevan päätöksen saaneen turvapaikanhakijan poistuminen maasta. Mikäli on välttämätöntä maasta poistamisen turvaamiseksi, turvapaikanhakija voidaan määrätä luovuttamaan matkalippunsa ja matkustusasiakirjansa poliisin tai rajatarkastusviranomaisen haltuun taikka mahdollisesti ilmoittamaan poliisi- tai rajatarkastusviranomaiselle paikkansa, josta hän on tavoitettavissa.⁶²

Maasta poistamisella saatettuna tarkoitetaan maasta poistettavaksi määrätyn turvapaikanhakijan saattamista viranomaisen valvonnassa lentoteitse toiseen valtioon. Saattajien asettamisesta on säädetty ulkomaalaislaissa. Lentokuljetuksen ajaksi maasta poistettavalle asetetaan saattajat, mikäli lennon turvallisuus tai maasta poistamista

---

⁵⁸ Migri.fi

⁵⁹ Poha, POL-2014-9355, 1

⁶⁰ Poha, 2020/2013/4518, 4

⁶¹ Poha, POL-2014-9355, 1

⁶² Poha, 2020/2013/4518, 5

koskevan päätöksen täytäntöönpano sitä edellyttää. Liikenteenharjoittaja joka vastaa kuljetuksesta voi myös esittää pyynnön saattajien asettamiseksi.⁶³

4.7 Alaikäinen turvapaikanhakijana

Alaikäiseksi turvapaikanhakijaksi katsotaan alle 18-vuotiasta henkilöä. Mikäli turvapaikanhakija on alle 18-vuotias, on ulkomaalaislain mukaan erityisesti kiinnitettävä huomiota lapsen etuun, sekä hänen kehitykseensä ja terveyteen liittyviin seikkoihin.⁶⁴

Ensisijaisesti turvapaikanhakijan ikä selvitetään turvapaikkamenettelyssä asiakirjojen ja rekistereiden sekä hakijan kuulemisen avulla. Iän selvittäminen kuuluu olennaisesti turvapaikkamenettelyssä henkilötietojen selvittämiseen. Mikäli jos ei ole luotettavaa näyttöä turvapaikanhakijan iästä niin lähtökohtana pidetään turvapaikanhakijan ilmoittamaa ikää.⁶⁵ Turvapaikanhakijalle voidaan kuitenkin suorittaa oikeuslääketieteellinen tutkimus mahdollisen iän selvittämiseksi. Ulkomaalaislain ensimmäisessä luvun kuudennessa pykälässä määritellään seuraavasti milloin turvapaikanhakijalle voidaan suorittaa oikeuslääketieteellinen tutkimus iän selvittämiseksi:

Oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus, jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen iästään antamiensa tietojen luotettavuutta.

Tutkimuksen tekeminen edellyttää, että tutkittava on antanut tietoon ja vapaaseen tahtoon perustuvan kirjallisen suostumuksensa siihen. Lisäksi edellytetään hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kirjallista suostumusta.

Tutkimuksesta kieltäytymisestä seuraa, että asianomaista kohdellaan täysi-ikäisenä, jollei kieltäytymiselle ole hyväksyttävää syytä. Tutkimuksesta kieltäytyminen ei yksinään voi olla peruste sille, että kansainvälistä suojelua koskeva hakemus hylätään.

---

⁶³ Poha, 2020/2013/4518, 6

⁶⁴ Ulkomaalaislaki 1 luku 6§ 1 momentti kohta 1

⁶⁵ Migri.fi

Ennen suostumuksen pyytämistä hakijalle tai perheenkokoajalle sekä hakijan tai perheenkokoajan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tiedot iän selvittämisen merkityksestä, siinä käytettävistä oikeuslääketieteellisistä tutkimusmenetelmistä, näiden mahdollisista terveysvaikutuksista, tutkimuksen seurauksista sekä tutkimuksesta kieltäytymisen seurauksista. Tiedot on annettava hakijan tai perheenkokoajan sekä hakijan tai perheenkokoajan huoltajan tai muun laillisen edustajan äidinkielellä tai kielellä, jota hänen perustellusti voidaan olettaa ymmärtävän.⁶⁶

Oikeuslääketieteentutkimuksessa käytetään menetelmänä yleensä tällä hetkellä röntgenkuvausten ja kliinisen tutkimuksen avulla tehtäviä hampaisto- ja ranneluuston tutkimuksia, millä pyritään selvittämään turvapaikanhakijan ikä.⁶⁷

4.7.1 Huoltajan kanssa tullut alaikäinen turvapaikanhakija

Alaikäinen turvapaikanhakija, joka tulee huoltajansa kanssa Suomeen, kuullaan turvapaikkapuhutte lussa Maahanmuuttoviraston toimesta, mikäli hakija on täyttänyt 15 vuotta. Alle 15-vuotiaiden kohdalla Maahanmuuttovirasto tiedustelee lapselta jommankumman huoltajan turvapaikkapuhutteen yhteydessä molempien tai toisen huoltajan läsnä ollessa, onko lapsella seikkoja, joita hän haluaa tuoda esille. Maahanmuuttovirasto kuulee myös tarvittaessa alle 15-vuotiaasta lasta suorittamalla turvapaikkapuhutteen lapsen ikä ja kypsyytaso huomioon ottaen.⁶⁸

4.7.2 Ilman huoltajaa tullut alaikäinen turvapaikanhakija

Alaikäinen turvapaikanhakija, joka tulee yksin ilman huoltajaa, sijoitetaan erityisesti lapsille tarkoitettuihin ryhmäkoteihin, sekä tukiasumisyksiköihin. Yksin tullutta alaikäistä turvapaikanhakijaa ei ohjata yksityismajoitukseen ollenkaan. Alaikäiselle turvapaikanhakijalle määrätään käräjäoikeuden määräyksellä edustaja, joka toimii lapsen edunvalvojana turvapaikkamenettelyssä. Lapset puhutellaan Maahanmuuttovirastossa edustajan läsnä ollessa.⁶⁹ Edustajan on oltava läsnä, kun alaikäistä turvapaikanhakijaa kuullaan. Turvapaikkakuulustelua ja turvapaikkapuhuttelea ei suoriteta, mikäli lapsi on

---

⁶⁶ Ulkomaalaislaki 1 luku 6 a§

⁶⁷ Migri.fi

⁶⁸ Maahanmuuttoviraston ohje

⁶⁹ Migri.fi

niin nuori, ettei häntä voida kuulustella. Tässä tapauksessa viranomaiset voivat asian selvittämiseksi kuulla lapsen mahdollisesti Suomessa asuvaa sukulaista tai tuttavaa, jos he antavat siihen suostumuksensa ja sen katsotaan olevan alaikäisen lapsen edun mukaista.

Lapsen edustajalta pyydetään ensin suostumus lapsen sukulaisen tai tuttavan kuulemiselle.⁷⁰

Maahanmuuttoviraston on myös pyrittävä selvittämään yksin tulleen alaikäisen turvapaikanhakijan edun toteuttamiseksi hänen vanhempansa tai joku muu hänen huoltajuudestaan vastannut henkilö.⁷¹

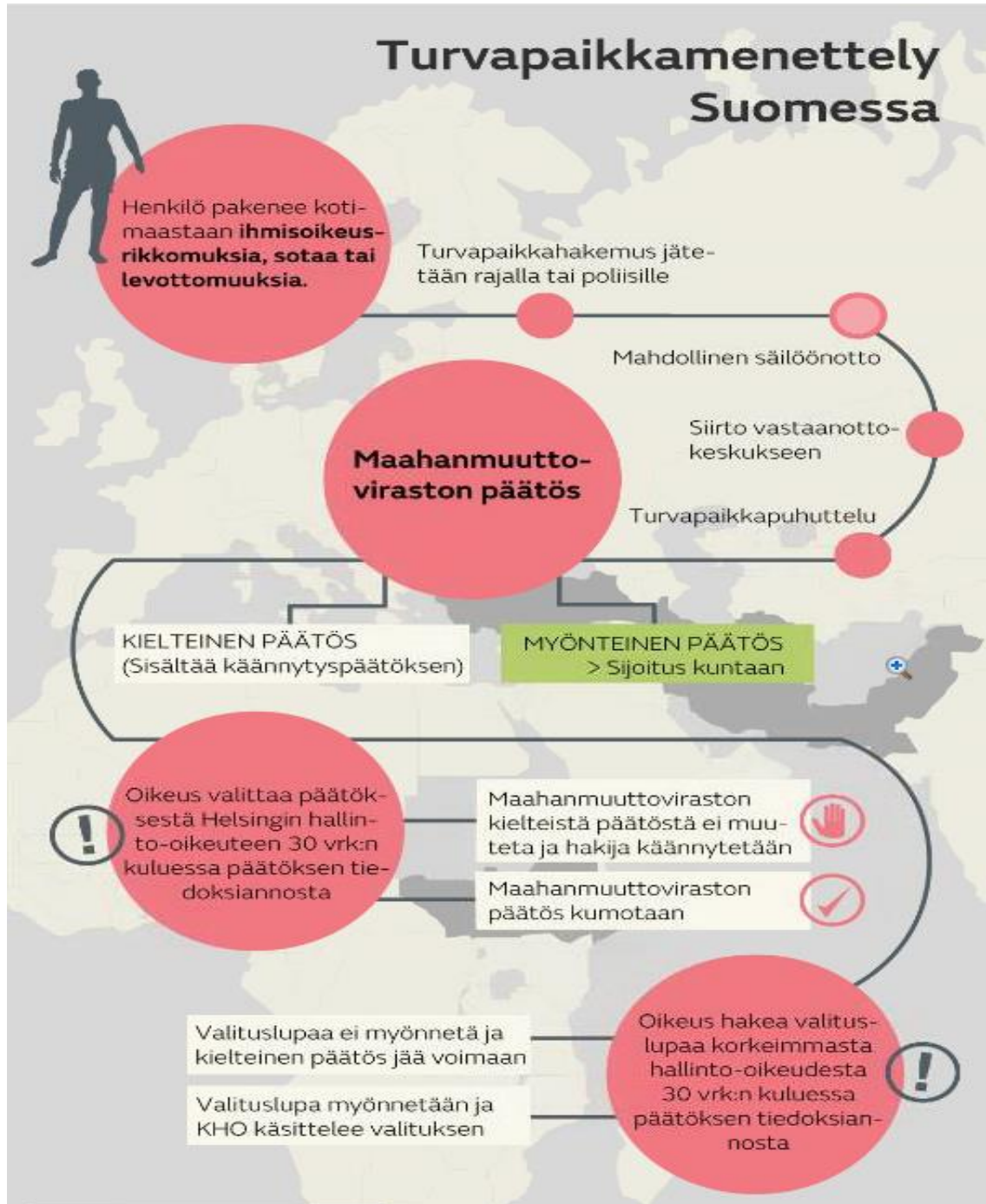
---

⁷⁰ Maahanmuuttoviraston ohje

⁷¹ Maahanmuuttoviraston ohje

4.8. Turvapaikanhakuprosessin yhteenveto

Oheisessa kaaviossa kuvataan Suomen turvapaikkamenettely yksinkertaistettuna. Kaavio toimii ja auttaa hahmottamaan työssämme käsiteltyä turvapaikkaprosessia.

72

5. TURVAPAIKKAPROSESSIN ONGELMAKOHDAT

Mediasta saa jatkuvasti lukea, kuinka turvapaikanhakijat ovat tyytymättömiä heidän saamaansa kohteluun ja sekavaan turvapaikkatilanteeseensa. Vaikka Suomi onkin yleisesti katsoen mielestämme pärjännyt koko turvapaikanhakija-aallon kanssa loistavasti, ei ole mahdollista sivuuttaa sitä faktaa, että kaikki asiat eivät toimi moitteettomasti. Tampereen yliopiston tutkija Eeva Puumala kuvailee turvapaikkaprosessin olevan liian jäykkä, ongelmainen ja raskas vastaamaan turvapaikanhakijoiden liikkeiden moninaisiin vaihteluihin.

Puumalan mukaan järjestelmän ongelmallisuus tuli esille parhaiten vuonna 2015, kun Suomeen virtasi yli 30 000 turvapaikanhakijaa. Puumala kuvailee, kuinka turvapaikkahaun hallinnalliset toimenpiteet ja mekanismit eivät toimi tai kykene vastaamaan nopeisiin muutoksiin, sillä muuttoliike elää jatkuvasti hakien uusia suuntia. Ihmiset mukautuvat eritavalla ympäristöönsä ja vaihtavat reittiä alituisesti. Puumala ottaa erityisesti kantaa siihen, kuinka Geneven sopimus ei vastaa tai toimi pakolaisten osalta tapauksiin, jossa liikkuvuudelle voi olla moninaisia syitä.

Opinnäytetyömme alussa kerroimme, kuinka sekä viranomaiset, että turvapaikanhakijat ovat olleet tyytymättömiä koko prosessiin. Puumala oli työssään kerännyt vuonna 2011 laajan aineiston, jonka perusteella voitiin jo silloin todeta, että prosessi ei tarkoituksiltaan palvelut päämääräänsä. Tyytymättömyyteen oli erilaisia syitä, mutta esimerkiksi viranomaisten mukaan oli turvapaikkapuhuteluissa vaikea saada yhteyttä hakijaan. Lisäksi haasteellisuutta prosessiin loi yhteisymmärryksen puute, eli oli haastavaa saada tarvittavia kertomuksia hakijoista ulos. Turvapaikanhakijat puolestaan valittelivat sitä, kuinka heitä ei ole viranomaiset kuulleet toivomallaan tavalla.

Prosessissa keskeisenä ongelmakohtana, erityisesti turvapaikkapuhuteluissa on virallisten asiakirjojen puutteellisuus. Asiakirjat, joita Maahanmuuttovirasto olisi kaivannut, olivat kirjalliset dokumentit eri prosessin vaiheista, joita turvapaikanhakija oli käynyt läpi. Sen lisäksi asiakirjat, joista olisi selvinnyt hakijan aikaisempi mahdollinen rikoshistoria,

puuttui kokonaan. Isona ongelmakohtana voidaan myös pitää viranomaisten ja turvapaikanhakijan välistä kommunikointia. Kommunikointi tapahtui tulkin välityksellä ja perustui suulliseen kanssakäymiseen, joten väärinkäsityksiltä ei voitu välttyä. Osapuolten yhteisen kielen ja erilaisen kulttuurin yhteensovittaminen tuotti valtavia ongelmia.

Turvapaikkapuhutte lussa käytetään hallinnollisia muotoseikkoja, jotka ovat hyvin tiukkoja ja osittain vaikeaselkoisia. Perimmäisenä tarkoituksena on selvittää turvapaikanhakijan perusteet, sekä kertomuksensa paikkansapitävyys turvapaikkapäätöstä varten. Viranomaisen tehtävänä on ohjata kanssakäymistä kohti tavoiteltua päämäärää, joka ei turvapaikanhakijalle välttämättä välity tai hän ei sitä ymmärrä.

Turvapaikkapuhutte lussa käytetty kieli on teknistä ja oikeudet, sekä velvollisuudet yleensä hyvin epäselviä. Hakijoiden on yleensä hankala ymmärtää laissa mainittuja juridisia termejä, joita heille käännetään. Kääntäminen tapahtuu lennosta, eikä hakijalla ole aikaa perehtyä kuulemaansa. Lisäksi hakijoiden vastausten kirjaaminen poikkeaa hyvinkin ja voi vaihdella tuottaen tulkinnallisia ongelmia.

Turvapaikkapuhutte lut muuttuivat radikaalisti vuosina 2015–2016, jolloin turvapaikanhakijat eivät enää saaneet automaattisesti oikeusavustajaa mukaan puhutteluun valvomaan heille kuuluvia oikeuksia ja etuja. Asian selvittäminen painottuu lähes kokonaan viranomaisen vastuulle.

Puhutte lussa voimaan tulleet kiristyksset eivät lähteneet liikkeelle maahanmuuttoviraston puolesta vaan ulkopuolisen paineen johdosta. Rajoitteet tulivat hallituksen turvapaikkapoliittisesta toimenpideohjelmasta.⁷³

Yllä olevat ongelmat eivät suinkaan ole ainoita osakseen kritiikkiä saaneita ongelmia. Maailmalla esimerkiksi Suomen nopeutettua turvapaikkamenettelyä on kritisoitu voimakkaasti. Kyseisessä menettelyssä ei turvapaikanhakijan oikeusturva täyty ja menettely on puutteellinen. Isoimpana puutteena on se, että turvapaikanhakija on mahdollista käännnyttää ennen kuin muutoksenhakutuomioistuin on ottanut kantaa koko käännnytykseen.

---

⁷³ Uta.fi

Hakija voidaan siis käännyttää jo kahdeksan päivän kuluttua hänen maahan saapumisensa jälkeen. Prosessiin vaadittu aika on liian lyhyt, jotta hakija saisi lakimiehen ja tulkin, joiden avulla vastanäyttö ja valitus ehdittäisiin laatia.⁷⁴

*Kahdeksan päivän sisällä tulisi hallinto-oikeuden lisäksi käsitellä hakemus ja tehdä päätös. Kansalaisjärjestöt ovat esittäneet, että määräajasta tulisi luopua eikä hakijaa saisi käännyttää maasta ennen kuin hallinto-oikeus on ottanut kantaa käännytykseen.*⁷⁵

Turvapaikkaprosessin yhtenä suurista ongelmakohtista on tulkkien käyttö. Tulkkien käyttöön liittyviä suuria ongelmia on esiintynyt esimerkiksi laadun heikentymisenä ajan myötä. Viimeisimpinä vuosina on viranomaisten keskuudessa tapahtunut oikeustulkkauspalveluissa roimaa laadun heikentymistä. Asianajajaliiton edustaja Antti Riihelä kommentoi huonontunutta tulkkaustilannetta seuraavasti: "Huono tulkkauksen laatu kärjistää turvapaikkaprosessiin liittyviä ongelmia. Oikeusturva on liian arvokas asia markkinoiden armoille annettavaksi ja ehdotti, että kilpailutuksen sijaan tulisi tulevaisuudessa siirtyä järjestelmään, jossa tulkin palkkio maksettaisiin erikseen vahvistettujen palkkioperusteiden mukaisesti vastaavalla tavalla kuin oikeusavussa"⁷⁶

Prosessin kulun osalta tämä tarkoittaa sitä, että Maahanmuuttoviraston sopimusyritykset hyödyntävät tehtävään kouluttamattomia ja halvimpia tulkkausvaihtoehtoja pätevien ja koulutettujen tulkkien sijaan. On ehdotettu, että turvapaikkaprosessi jäädytettäisiin virheellisten päätösten, sekä käännytysten osalta, kunnes heikosti suoritettu tulkkaus paranisi ja prosessin ongelmat ratkaistaisiin perusteellisesti. Nähtäväksi jää, kuinka nykyinen turvapaikkaprosessi muovautuu ja kehittyy ja kuinka neuvontaa erityisesti oikeudellisissa asioissa voitaisiin kehittää vastaanottokeskuksissa. Lisäksi turvapaikkaprosessin laatiminen turvapaikanhakijan äidinkielellään olisi edistysaskel kohti parempaa ja sujuvampaa turvapaikkapolitiikkaa.⁷⁷

---

⁷⁴ Pakolaisneuvonta.fi

⁷⁵ Pakolaisneuvonta.fi

⁷⁶ sktl.fi

⁷⁷ sktl.fi

6. ARVIOINTI

6.1 Opinnäytetyön sisällön arviointi

Opinnäytetyömme tarkoituksena ja päätavoitteena on lisätä eri viranomaistahojen, erityisesti poliisin osaamista tulkita koko turvapaikkaprosessia ja siihen liittyviä erilaisia toimenpiteitä. Opinnäytetyömme aineisto on koottu niin poliisimiesten, koko poliisiorganisaation, että muiden turvapaikkaprosessin kanssa toimivien viranomaisilta saadun materiaalin pohjalta. Monipuolinen aiheen tarkastelu ja osittain jopa yksinkertainen työn toteutus ja tulkintatapa edesauttaa opinnäytetyömme sisäistämistä.

Koko turvapaikkaprosessia ohjaavat laajat lainsäädännölliset normit, sekä omat lainalaisuutensa ja ne tulevat pääpiirteittäin esille työssämme. Erinäköiset kansainväliset sopimukset ohjaavat myös prosessia, joihin Suomi on sitoutunut ja olemmekin avanneet niiden merkitystä prosessissa.

Huomasimme opinnäytetyötämme aloittaessa, että aiheeseen liittyvää materiaalia löytyi paljonkin enemmän, kuin osasimme odottaa. Tästä johtuen havaitsimme hyvin pian, että aiheemme tulee rajata tarkasti, ettei siitä tule vaikeaselkoinen, raskas tai liian laaja.

Opinnäytetyössämme olemme avanneet sitä faktaa, kuinka koko turvapaikkaprosessi ja sen tuomat "haasteet" ovat nostaneet jalansijaa vasta hiljattain. Oikeastaan vuonna 2015, kun turvapaikanhakija-aalto iski Suomeen, konkretisoitui ohjeiden, lainsäädännön ja muiden tekijöiden merkitys. Olemmekin laatineet erilaisten voimassaolevien ohjeiden ja säädösten perusteella kattavan tukipaketin työtä lukevalle. Työssä on kasattu turvapaikkaprosessia keskeisesti ohjaavia tekijöitä kasaan ja avattu niiden merkitystä. Tuotoksen toimivuuden kannalta olemme pyrkineet parhaamme mukaan luoda laajan, mutta yksinkertaisesti tulkittavan ja selkeän turvapaikkaprosessia käsittelevän katsauksen.

Työn kannalta merkityksellisiä ohjeita olemme saaneet Maahanmuuttovirastolta. Lisäksi Poliisihallituksen ohjeiden hyödyntäminen on tukenut työmme kokonaisuutta.

Työtä tehdessämme kävimme läpi myös opinnäytetyöseminaareja, joissa saimme vertaistukea niin kanssaopiskelijoilta, kuin omalta opinnäytetyöohjaajaltamme, komisario

Juha-Matti Huhdalta. Huhta ohjeisti meidät rajaamaan aiheitamme ja keskittymään konkreettisemmin tiettyyn aihealueeseen. Aiheen tarkka rajaaminen ja keskittyminen turvapaikkahakuprosessiin antoi avaimet tehokkaaseen työskentelyyn. Seminaareissa toteutetut opponoinnit ohjasivat työtämme kohti eheämpää kokonaisuutta.

Opinnäytetyöryhmässämme Jani Kantoluoto tekee oman työnsä sivuten omaamme. Hänen työssään tarkastellaan turvapaikkaprosessin siirtymistä poliisilta maahanmuuttoviraston hoidettavaksi. Keskinäinen keskustelu Kantoluodon kanssa auttoi molempia osapuolia rajaamaan aiheensa tarkasti ja keskittymään omaan aihealueeseensa, jotta liiallisilta päällekkäisyyksiltä vältyttäisiin. Huolellisesti suoritettu opponointi on siis ollut tärkeä tekijä koko työssämme.

Kiteytettynä työmme perimmäisenä tavoitteena on siis ollut laatia kirjallisuuskatsauksen muodossa eräänlainen arkityön apuväline / "ohje", josta selviää turvapaikkaprosessi kokonaisuudessaan. Toiminnallista ohjetta emme siis ole laatineet, mutta työtä voi silti pitää erittäin käytännönläheisenä työkaluna. Työhön itsessään olemme enemmän kuin tyytyväisiä, sillä sen sisällöllinen ja ulkoinen anti on juuri sitä, mitä olemme tavoitelleet. Työ on helppolukuinen ja mahdollista päivittää ajan tasalle, kun ohjeet, lainsäädäntö tai muut tekijät uudistuvat ja muovautuvat.

6.2 Oppimiskokemusten arviointi

Mietimme omaa opinnäytetyötä tehdessämme, onko tarpeellista käydä läpi omaa oppimiskokemusta ja arvioida työn onnistuneisuutta. Tulimme siihen tulokseen, että oman työmme arviointi kokonaisuudessaan on osa työtä ja oppimisprosessia ja se auttaa hahmottamaan työmme tuotoksen, sen perimmäisen tarkoituksen ja tavoitteiden saavuttamista.

Opinnäytetyömme on kirjallisuuskatsaus ja se toi omalta osaltaan haasteita niin tuotoksen sisällön kuin suunnittelunsa puolesta. Itse kirjoittaminen ei varsinaisesti tuottanut juurikaan ongelmia, sillä kirjallisuuskatsaus työn muotona ei ollut vieras aikaisempien töiden ja koulutusten takia.

Työtä tehdessä opimme lähes perusteellisesti, kuinka turvapaikkaprosessi toimii. Lisäksi kansainvälisten sopimusten päivittäminen ajan tasalle ja niiden keskeisen sisällön sisäistäminen loi mielenkiintoisia oppimiskokemuksia. Oman mausteensa työhön toi lainsäädännölliset normit, joihin perehtymällä opimme myös juridisesta näkökulmasta tarkastelemaan turvapaikkaprosessia. Lainsäädäntö ja erilaiset ohjeet päivittyvät jatkuvasti, joten on hyvä muistaa aika-ajoin kerrata oleellimmat arkipäiväisessä työssäkin käytetyt lakipykälät ja niiden johdosta laaditut ohjeistukset.

Itse opinnäytetyön tekeminen oli ajoittain hieman hermoja raastavaa, mutta kokonaisuutena arvostellen varsin opettavainen ja positiivinen kokemus. Olemme peräänkuuluttaneet monesti työssämme, että tavoitteena on ollut luoda tietyllä tavalla uusi työväline arkipäiväiseen työntekoon tukemaan eri viranomaistahojen henkilöstöä.

Mielestämme olemme onnistuneet mallikkaasti laatimaan turvapaikkaprosessista kattavan tukipaketin ja poimineet oleellimmat avaintekijät, jotka jokaisen turvapaikkahakijoiden tms. aiheen kanssa työskentelevien tulisi tietää.

Opinnäytetyömme ohjaajan Juha-Matti Huhdan ammattimainen työnohjaus, sekä muilta oppilailta saatu vertaistuki on opettanut huikeasti itsestämme. Työn laatiminen on antanut valmiudet toimia määrätietoisesti ja tuloksellisesti tulevaisuudessa, ajoittain paineenkin alla. Ideaalitulanteessa jokainen viranomainen, joka työskentelee jollakin tasolla turvapaikkaprosessin ympärillä, osaisi kertoa, ohjeistaa ja auttaa apua tarvitsevaa ammattimaisesti ja oikein. Näihin nimenomaisiin tarpeisiin turvapaikkaprosessin tarkka, mutta yksinkertainen ja selkeä kuvaus työssämme tähtää.

7. POHDINTA

Mitä varsinaisesti sitten jäi käteen? Kokonaisuudessaan turvapaikkaprosessi on melko monivaiheinen ja joidenkin mielestä täysin viallinen ja rikkonainen. Oman käsityksemme, tietotaidon ja saadun materiaalin ja käytännön kokemusten mukaan koko turvapaikkaprosessi toimii tällä hetkellä niin hyvin, kuin mahdollista. Positiivisesti tarkasteltuna on annettava ns. pisteet kotiin siitä, kuinka näin nopeasti syntynyt "turvapaikkakriisi" on pystytty hoitamaan näinkin mallikkaasti. Ongelmakohtia tietenkin löytyy, esimerkiksi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet hakijat, jotka eivät suostu poistumaan vapaaehtoisesti, sekä turvapaikoista kadonneet henkilöt, joita on yli 5000.

Suoritimme molemmat harjoittelumme Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella, Vantaan pääpoliisiasemalla ja huomasimme nopeasti, kuinka lentokentän toiminta ja muutenkin isot turvapaikkakeskukset luovat omanlaisensa työympäristön. Lentokentän henkilöstö kertoi, että heidän menetelmänsä turvapaikkaprosessissa ovat samanlaiset kuin muualla Suomessa ja noudattavat samoja ohjeita, säädöksiä ja toimintamalleja, vaikka luulimme toisin.

Vantaalla huomasimme, kuinka turvapaikkaprosessin osaamisessa oli havaittavissa puutteita paitsi siihen perehtyneillä ulkomaalaispoliiseilla. Perusmuotoista ulkomaalaisvalvontaa osattiin suorittaa mallikkaasti, mutta laajemman kuvan sisäistäminen, sekä tarkempi perehtyminen oli puutteellista. Ammattitaitoinen poliisimies on ajan hermolla ja osaa toimia sen mukaan. Ongelmana on, että koko turvapaikkaprosessi ja ulkomaalaisvalvonta isossa kuvassa on keskitetty yhdelle ammattiryhmälle, jolloin väistämättä laatu heikkenee ja prosessi hidastuu. Työmme lukemiseen menee vain hetki ja se avulla voi kasvattaa omaa ammattitaitoaan aiheen tiimoilta.

Viimeisimpinä vuosina on poliisin vastuu vähentynyt huomattavasti, kun turvapaikkaprosessin käsittelyt on siirtynyt Maahanmuuttoviraston hoidettavaksi. Poliisille tämä tarkoittaa helpotusta, mutta myös vastapainona ehkä tietynlaista osaamisen heikentymistä. Faktahan on, että vastuun siirtyessä Maahanmuuttovirastolle, poliisin ammattitaito ja tietotaitojen ylläpitäminen heikkenee.

Työharjoittelussa saimme pintaraapaisun koko turvapaikkaprosessiin ja tiedon puute konkretisoitui, kun palasimme Poliisiammattikorkeakoululle ja aloimme työstää opinnäytetyötämme. Kävi ilmi, että materiaalia ja tietoa koko prosessista on valtavasti, eikä laitoksella saatu opastus ulkomaalaispoliisin tai muiden viranomaisten toiminnasta tai

tavoista ollut riittävä. Olemme oppineet työtämme tehtäessä turvapaikkaprosessista todella paljon, esimerkiksi meillä on kattava käsitys, kuinka prosessi etenee ja mitkä ovat sen suurimmat ongelmakohdat ja puutteet. Lisäksi laaja perehtyminen aiheeseen on paitsi opettanut tarkastelemaan turvapaikkaprosessia objektiivisesti, on henkilökohtainen osaaminen kasvanut eksponentiaalisesti matkan varrella.

LÄHTEET

Eeva Puumala: *Asylum Seekers, Sovereignty, and the Senses of the International: A Politico-corporeal Struggle*. Routledge 2016.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013. Luettavissa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0604> Luettu: 9.8.2017

Eurooppatiedotus, perustietoa EU:sta, Schengen. Luettavissa: <https://eurooppatiedotus.fi/perustietoa-eusta/schengen/> Luettu 9.8.2017

Junna, Jarmo 2012: *Turvapaikkamenettelyn alkutoimenpiteet Etelä-Karjalan poliisilaitoksella*. Poliisiammattikorkeakoulu

Kotouttaminen, Kotoutumista edistävät toimenpiteet. Luettavissa: <http://kotouttaminen.fi/kotoutumista-edistavat-toimenpiteet> Luettu: 16.8.2017

Kotouttaminen, Maahanmuuttajien palvelut lyhyesti. Luettavissa: <http://kotouttaminen.fi/maahanmuuttajien-palvelut-lyhyesti> Luettu: 16.8.2017

Kuosma, Tapio 2016: *Turvapaikka ja pakolaisasema*. Nordbooks

Maahanmuuttovirasto, Turvapaikkaohje.

Luettavissa: [https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Ohjekirjaston%20iitteet/Turvapaikkaohje%20\(Voimassa%20toistaiseksi\)/Maahanmuuttoviraston%20turvapaikkaohje.pdf](https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Ohjekirjaston%20iitteet/Turvapaikkaohje%20(Voimassa%20toistaiseksi)/Maahanmuuttoviraston%20turvapaikkaohje.pdf) Luettu 7.8.2017

Migri.fi, Ilman huoltajaa Suomeen tullut lapsi ja ikäarviotutkimus (ikätesti). Luettavissa: <http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/turvapaikan-hakeminen/ilman-huoltajaa-suomeen-tullut-lapsi-ja-ikaarviotutkimus> Luettu 21.8.2017

Migri.fi, Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen. Luettavissa: <http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/turvapaikan-hakeminen/paatos/muutoksenhaku> Luettu 16.8.2017

Migri.fi, Paluu kotimaahan. Luettavissa: <http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/paluu-kotimaahan> Luettu 16.8.2017

Migri.fi, Turvapaikan hakeminen. Luettavissa:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen Luettu 8.8.2017

Migri.fi, Vastaanottokeskukset. Luettavissa:

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottotoiminta/vastaanottokeskukset
Luettu 15.8.2017

Mtv.fi, Grafiikka: Näin turvapaikanhakijalle käy, kun hän saapuu Suomeen. Luettavissa:

https://www.mtv.fi/uutiset/kotimaa/artikkeli/grafiikka-na-in-turvapaikanhakijalle-kay-kun-han-saapuu-suomeen/5199340#gs.zoY_ORw Luettu 30.8.2017

Pakolaisapu.fi: Pakolaisuus Suomessa. Luettavissa:

<http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus-suomessa/> Luettu: 9.8.2017

Pakolaisneuvonta, pakolaissopimuksen syntyhistoria. Luettavissa:

<http://www.pakolaisneuvonta.fi/index.html?cid=381&lang=suo> Luettu 9.8.2017

Pakolaisneuvonta, Turvapaikkamenettely Suomessa. Luettavissa:

<http://www.pakolaisneuvonta.fi/?lid=35> Luettu: 16.8.2017

Poliisihallitus 2014: Määräys Ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon vastuunjako. POL-2014-9355 Luettavissa:

<https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Ohjekirjaston%20liitteet/Maaryys%203.10.2014%20Ulkomaalaisen%20maasta%20poistamista%20koskevan%20paatoksen%20taytäntöönpanon%20vastuunjako.pdf> Luettu 23.8.2017

Poliisihallitus 2013, Ohje Käännyttämistä ja maasta karkottamista koskevan päätöksen täytäntöönpano 2020/2013/4518 Luettavissa:

https://sinetti.poliisi.fi/valtakunnallinen/ohjeet/ohjekirjasto/Ohjekirjaston%20liitteet/Kaannyttamista%20ja%20maasta%20karkottamista%20k/Ohje_Kaannyttamista%20ja%20maasta%20karkottamista%20koskevan%20paatoksen%20taytäntöönpano.pdf Luettu 23.8.2017

Punainen risti, Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto. Luettavissa:

<https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto> Luettu 15.8.2017

Salminen, Ari 2011: Mikä kirjallisuuskatsaus? Vaasa, Vaasan yliopiston julkaisuja: 6.

Luettavissa: http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf Luettu: 8.8.2017

Sisäministeriö, turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Luettavissa:

<http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset> Luettu: 7.8.2017

Soisalo, Iija 2017: Poliisin suorittama ulkomaalaisvalvonta. Poliisiammattikorkeakoulu

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, Migrin kanssa keskustelua muun muassa tulkkauksesta. Luettavissa: <https://www.sktl.fi/?x18668=1298424> Luettu: 21.8.2017

Tampereen Yliopisto, Turvapaikkaprosessi liian raskas. Luettavissa:

<http://www2.uta.fi/ajankohtaista/uutinen/turvapaikkaprosessi-liian-raskas> Luettu: 21.8.2017

Tilastokeskus, Turvapaikanhakijat ja pakolaiset.

Luettavissa: http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#_ga=2.59744105.51784829.2.1502184913-73008798.1502184913 Luettu 7.8.2017

Ulkomaalaislaki 30.4.2004

Valtioneuvosto, Schengen säännöstö. Luettavissa:

<https://web.archive.org/web/20120112013913/http://www.valtioneuvosto.fi/eu/teemoja/schengen/fi.jsp> Luettu 9.8.2017

Wikipedia, Sopimus pakolaisten oikeudellisesta asemasta. Luettavissa:

https://fi.wikipedia.org/wiki/Sopimus_pakolaisten_oikeudellisesta_asehasta Luettu 9.8.2017

Yle, 10 faktaa Dublin-järjestelmästä – Suomi poistaa turvapaikanhakijoita maasta tehokkaimmin Euroopassa. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9333595> Luettu: 9.8.2017

Yle, Mitä hyötyä Schengenin sopimuksesta on? Kahdeksan kysymystä Schengenistä.

Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8647884> Luettu 9.8.2017